

La normalització de continguts en la documentació de les col·leccions dels objectes patrimonials municipals¹

[[Versión castellana](#)]

MARC FOLIA, OLGA GIRALT 

Consultors

doc6, Consultors en Recursos d'Informació

mfolia@doc6.es, ogiralt@doc6.es

Opcions



Imprimir



Recomanar



Citació



Estadístiques



<meta />
Metadades



Similars

Resum [[Abstract](#)] [[Resumen](#)]

Es recullen les diferents fases que ha dut a terme l'Institut de Cultura de Barcelona (ICUB) per unificar els criteris de descripció i anàlisi de contingut de les col·leccions patrimonials dels museus municipals de l'àrea d'humanitats. El projecte comença amb una anàlisi inicial fruit de la qual s'elaboren una sèrie de propostes a partir d'estàndards documentals que s'avaluen amb els museus en diverses sessions de treball. El resultat és un manual que recull pautes i criteris documentals que s'apliquen a tots els museus. En paral·lel, s'elabora un pla de treball per adoptar com a tesaurus de referència la traducció catalana de l'*Art & Architecture Thesaurus* que està desenvolupant la Direcció General de Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya. Finalment, s'analitza la importància d'aquest procés de normalització en el context dels nous reptes per difondre el patrimoni museístic a la Xarxa: *Europeana* i el *Linked Open Data*.

1 Introducció

La museologia del segle XXI ha evolucionat, com la resta de disciplines relacionades amb la gestió del coneixement, assimilant les eines tecnològiques que amplifiquen les possibilitats de tractament i de difusió de la informació i utilitzant-les per dur a terme les estratègies i noves línies d'actuació que es plantegen. Així, cada vegada és més freqüent que les institucions posin a l'abast els catàlegs a la Xarxa o organitzin exposicions virtuals, i d'aquesta manera captin nous usuaris que arriben de manera casual o facilitin l'accés de les persones que, d'una altra forma, no podrien superar les barreres de la distància física o els possibles inconvenients d'una visita presencial.

En aquest sentit, a partir dels anys vuitanta, mentre que, en l'àmbit de la biblioteconomia o l'arxivística, l'extensió dels sistemes d'automatització va impulsar la creació de normes i estàndards internacionals de descripció que van permetre garantir l'intercanvi i l'accés a la informació, en l'àmbit de la descripció d'obres d'art i peces de museu no es disposa d'un únic corpus de procediments i pautes suficientment reconegut internacionalment que permeti assegurar respondre les peticions dels usuaris i garantir en tot moment la qualitat dels continguts i la consistència de la documentació col·lectiva.

Projectes com ara [Europeana](#) reforcen aquesta necessitat de disposar d'instruments que permetin normalitzar la descripció d'objectes museístics amb l'objectiu de possibilitar la difusió del patrimoni de forma integral i col·laborativa.

En aquest context, el procés d'implementació del programa MuseumPlus per gestionar informatitzadament les col·leccions dels museus de l'Institut de Cultura de Barcelona (en endavant, ICUB) ha suposat una oportunitat única per permetre, d'una banda, optimitzar les tasques de control, de gestió i de sistematització en la descripció dels objectes i, de l'altra, crear un catàleg unificat i cohesionat de tots els museus municipals.

Tenint en compte aquests antecedents, aquest article recull el procés de normalització de la descripció i l'anàlisi de contingut de les col·leccions patrimonials de l'àrea d'humanitats de l'Ajuntament de Barcelona.

2 Els estàndards documentals de museus

El panorama dels estàndards per descriure obres d'art i objectes de museu que presentaven Conte Gómez, Masafret Seoane i Soler Llopis el 2004 és encara vigent en bona part. L'[Spectrum](#), publicat el 1994 per la Museum Documentation Association, avui Collection Trust; el [CHIN humanities data dictionary](#), de la Canadian Heritage Information Network; les [Categories for the description of works of arts](#) (CDWA), promogudes pel J. Paul Getty Trust i la College Art Association (CCA), i el [Méthode d'inventaire informatisé](#), de la Direction des Musées de France, són alguns dels models de referència principals per estructurar dades en la documentació de museus. Un important referent del sector és el [CIDOC](#), el comitè internacional per a la documentació de l'[International Council of Museums](#) (ICOM). En particular, cal destacar la consolidació del model conceptual [CIDOC CRM](#) com a ontologia de referència per intercanviar i integrar la documentació de descripció en el domini dels objectes culturals a patir de la seva formalització en l'[ISO 21127:2006](#).

Aquests estàndards són sovint en la base de programaris i sistemes de documentació de museus, però un dels handicaps del sector ha estat la dificultat de trobar un esquema adequat per difondre i intercanviar metadades en plataformes d'agregació a Internet. Les [VRA Core categories](#) de la Visual Resources Association i el [CDWA Lite](#), una versió alleugerida de l'estàndard desenvolupat pel mateix Getty Research Institute, naixien amb la voluntat de donar resposta a aquesta necessitat. Tot i així, els estudis duts a terme en l'entorn d'Europeana Local i ATHENA (McKenna, 2009; McKenna; De Loof, 2009b) i de Linked Heritage (McKenna; Stein, 2011) mostren l'escassa presència d'aquests estàndards descriptius en l'àmbit europeu. Els darrers anys, s'ha col·laborat entre diversos grups de treball del sector dels museus per intentar de crear una solució comuna per proveir continguts en portals d'agregació. El resultat ha estat l'aparició el 2010 de l'esquema [Lightweight information describing objects](#) (LIDO). Aquest estàndard és hereu de l'experiència del [CDWA Lite](#) i del més recent esquema [Museumdat](#). El LIDO manté un mapatge de correspondències amb l'estàndard [Spectrum](#) i és compatible amb el [CIDOC CRM](#).

La normalització dels continguts per documentar objectes del patrimoni cultural és un altre aspecte clau del procés d'estandardització. Les pautes de catalogació elaborades per la VRA, les [Cataloging cultural objects: a guide to describing cultural works and their images](#) (CCO), s'han consolidat des de la darrera edició de 2006 com una de les obres de referència (Coburn et al., 2009). D'altra banda, l'ampli espectre de vocabularis i models de validació de dades existent respon tant a la varietat de dominis d'especialització dins dels museus com a les necessitats culturals i lingüístiques de cada país. Així, enfront d'un ampli repertori de vocabularis més especialitzats o menys, destaquen el sistema de classificació de conceptes d'art i iconografia [Iconclass](#) o els recursos terminològics disponibles al portal de museus francès [Joconde](#). En aquest context, un lloc central l'ocupen els vocabularis del [Getty Research Institute](#): l'[Art & Architecture Thesaurus](#) (AAT), l'[Union List of Artist Names](#) (ULAN), el [Thesaurus for Geographic Names](#) (TGN) i el [Cultural Objects Name Authority](#) (CONA).

3 L'automatització del patrimoni museístic català

La informatització dels fons dels museus catalans es va impulsar a inici dels anys noranta amb la creació del programa DAC (documentació assistida de col·leccions). A partir de 1994, aquesta eina s'instal·là progressivament als diferents museus de Catalunya, tant públics com privats, i l'any 2003 ja es trobava a 169 centres.

L'evolució ràpida de les tecnologies de la informació que es va produir en poc més d'una dècada va aconsellar una renovació de l'eina i l'any 2004 s'optà per adoptar un nou programa, MuseumPlus, la implantació del qual es va impulsar i coordinar des de la Direcció General del Patrimoni Cultural del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya (Carretero Muñoz, 2005).

MuseumPlus és un sistema de gestió de museus i col·leccions, desenvolupat per l'empresa suïssa [Zetcom](#). El model de dades segueix els estàndards [Spectrum](#), [CIDOC](#), [CDWA Lite](#), entre d'altres.

En el cas dels museus catalans, aquest model de dades es va completar amb altres elements ad hoc procedents del sistema DAC.

Actualment, part de les col·leccions catalanes informatitzades amb aquest programa es poden consultar al web [Museus en línia](#), del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. La primera versió d'aquest catàleg es va publicar l'estiu de 2008 i des de novembre de 2009 ja se'n pot consultar la segona versió.

Per la seva banda, els museus municipals de l'Ajuntament de Barcelona, sota la direcció de l'ICUB, utilitzen també des de l'any 2004 el programa MuseumPlus com a únic sistema informàtic per gestionar integralment les seves col·leccions.

Des del punt de vista de l'aplicació del programa, els museus municipals es divideixen en dues grans àrees de coneixement amb necessitats diferents: ciències naturals i humanitats. La primera àrea es refereix al Museu de Ciències Naturals actual, que agrupa les col·leccions de zoologia, botànica, geologia, etc., i la segona aglutina les col·leccions i museus següents: Museu Picasso, Museu de la Música, Museu Frederic Marès, Disseny Hub de Barcelona (Museus DHUB), Museu de Ceràmica, Museu Etnològic i Col·lecció Filatèlica Ramon Marull.

Actualment es troba disponible la consulta en línia dels catàlegs del [Museu Picasso](#), del [Museu de la Música](#), del [Museu Frederic Marès](#), del [Museu de la Ceràmica](#) i del [Museu Etnològic](#). Està previst que durant l'any 2012 es publiqui també el catàleg en línia dels Museus DHUB.

4 La normalització dels continguts de les col·leccions dels museus de l'ICUB

4.1 Antecedents

La publicació, el 1982, del llibre *Sistema de documentació per a museus* del Servei de Museus de la Generalitat de Catalunya marca una primera fita en l'establiment d'unes bases per crear un sistema unificat de registre, inventari i documentació dels objectes dels museus. L'obra volia fonamentar un mètode de treball detallat i exhaustiu que tingués en compte la tipologia diversa dels museus catalans i alhora preparés el terreny per automatitzar, posant de relleu la "incompatibilitat de treballar amb ordinadors sense un sistema d'inventari coherent previ" (Porta; Montserrat; Moral, 1982).

Posteriorment, la implantació del programa DAC va permetre refermar una normativa i uns criteris de documentació que donessin suport als diversos museus a l'hora d'estructurar i sistematitzar la informació vinculada a les col·leccions (Carretero Muñoz, 2005).

En aquest mateix sentit, ja des de l'inici del procés d'implantació del programa MuseumPlus, l'ICUB detecta la necessitat d'acompanyar aquesta implantació amb l'establiment de concrecions, metodologies, pautes i procediments per introduir dades, a fi de facilitar als museus la tasca de descripció dels objectes i, en conseqüència, millorar la qualitat dels continguts.

4.2 Anàlisi inicial

D'acord amb aquests objectius, entre els mesos de febrer i abril de 2010 s'inicia un projecte d'anàlisi i de diagnòstic de la informació continguda en els camps principals vinculats als museus municipals de "ciències humanes" (Museu Picasso, Museu Frederic Marès, Museu de la Música, Museu Etnològic, Museu d'Història de Barcelona, Museu de Ceràmica i Museus DHUB).

Paral·lelament, el projecte tenia també per objectiu identificar les normatives i estàndards nacionals i internacionals de referència per descriure i analitzar contingut d'objectes museístics i impulsar-ne l'ús.

Una de les premisses de treball en l'anàlisi va ser, des del primer moment, concretar unes pautes d'actuació per documentar els objectes que fossin independents de la solució tecnològica utilitzada, en aquest cas MuseumPlus. Els casos de fricció en l'harmonització entre les pautes de documentació i les opcions d'explotació del sistema s'han d'analitzar de forma individualitzada a

mesura que puguin sorgir per trobar la solució més idònia en cada cas.

Com a resultat de l'anàlisi es detecten un seguit de disfuncions vinculades principalment amb la manca de normalització en l'entrada de dades i amb la presència d'inconsistències en l'estructura, definició i ús de vocabularis controlats.

Pel que fa al primer àmbit, algunes de les mancances detectades giren al voltant de qüestions relacionades amb la definició i l'etiquetatge dels camps, l'ordre d'entrada de dades, la inclusió o omisió d'informació, etc.

En segon lloc, s'observen inconsistències pel que fa a l'estructura, definició i ús d'algunes de les llistes i vocabularis controlats; entre d'altres: presència d'entrades provisionals, poc clares o repetides; poca consistència en l'estructura dels tesaurus, o possibilitats de navegació limitades.

Finalment, l'anàlisi permet també posar en evidència certes mancances vinculades al model de dades, provocades fonamentalment per necessitats específiques de cada museu i heretades dels sistemes documentals anteriors.

Les propostes i recomanacions d'aquell moment passen, en conseqüència, per la necessitat de concretar i normalitzar la introducció de dades en el sistema, així com per iniciar un procés de revisió i millora dels vocabularis controlats en ús.

4.3 Pla d'organització del coneixement

En vista dels resultats de l'anàlisi inicial, el maig de 2010 s'inicia un pla d'organització del coneixement amb l'objectiu d'impulsar l'establiment de concrecions, metodologies, pautes i procediments comuns per descriure i analitzar el contingut dels objectes i obres d'art patrimonials. L'objectiu final és facilitar la introducció de dades dels museus que integren l'ICUB i millorar la consistència i la qualitat de la documentació col·lectiva.

L'abast del projecte se centra en els camps o ítems informatius fonamentals per descriure i recuperar l'objecte als museus de ciències humanes. Amb l'objectiu de consensuar i validar les propostes i pautes d'actuació que es plantegen, es constitueix un grup de treball format per representants de cada un dels museus participants.

La metodologia del procés de validació es basa en sessions de treball temàtiques, en cada una de les quals es debaten i consensuen unes pautes d'actuació, prenent com a referència una proposta prèviament elaborada. Així, per a cada una d'aquestes sessions s'elabora un document de treball que inclou els aspectes següents:

- **Anàlisi de la situació de partida.** Breu síntesi de les problemàtiques principals lligades als camps de MuseumPlus vinculats a la temàtica analitzada.
- **Proposta d'actuació.** Propostes de definició de l'abast dels camps i de revisió, si escau, dels vocabularis controlats associats.

En concret, el Pla de treball que se segueix inclou les sessions de treball temàtiques següents:

- **Sessió preliminar.** Normalització i pautes bàsiques d'entrada de dades (ús de majúscules i minúscules, singulars i plurals, geogràfics, etc.).
- **Sessió de treball 1.** Definició i revisió dels camps *Col·lecció*, *Pertanyent a* i *Categoria general*.
- **Sessió de treball 2.** Definició i revisió dels camps i vocabularis relacionats amb la informació d'autor.
- **Sessió de treball 3.** Definició i revisió dels camps lligats a la datació (*Any inici*, *Final* i *Datació*) i dels camps de números de registre (*Número de registre* i *Altres números*).
- **Sessió de treball 4.** Definició i revisió dels camps i vocabularis relacionats amb la informació de lloc.
- **Sessió de treball 5.** Definició i revisió dels camps *Estatus*, *Condicionament*, *Forma d'ingrés*, *Motiu baixa* i *Tipus d'inscripció*.

- **Sessió de treball 6.** Definició i revisió dels camps *Títol/Nom propi* i *Nom de l'objecte*.
- **Sessió de treball 7.** Definició i revisió del camp *Descripció*.
- **Sessió de treball 8.** Valoració dels camps *Material* i *Tècnica*.

Finalment, totes les pautes consensuades fruit dels diferents grups de treball es van agrupar en el *Manual de documentació informatitzada de les col·leccions dels museus municipals*, la primera versió del qual es va presentar l'11 de març de 2011.

Aquest manual es presenta com un document obert que s'ha d'anar ajustant a les necessitats i polítiques dels museus de l'ICUB a mesura que es produeixin canvis.

Paral·lelament, s'analitzen els vocabularis i tesaurus vinculats als camps *Nom de l'objecte*, *Tema*, *Classificació genèrica* i *Material/Tècnica* amb l'objectiu de presentar un pla d'actuació per millorar aquests vocabularis en vista d'altres experiències d'èxit en entorns similars.

Fruit d'aquesta anàlisi s'identifiquen els tesaurus de referència principals d'àmbit nacional i internacional susceptibles d'adoptar-se per substituir els vocabularis actuals i s'estableix un pla d'actuació en què es concreten les tasques que caldria dur a terme, el temps estimat de cada tasca, els recursos necessaris i els resultats esperats.

4.4 Conversió de tesaurus

De forma simultània al projecte d'anàlisi de tesaurus i vocabularis i a l'elaboració del Manual, des de la Direcció General de Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya s'inicia un projecte per traduir i adaptar al català l'[Art & Architecture Thesaurus® Online](#) (AAT) amb l'objectiu que esdevingui el vocabulari de referència dels museus catalans.

Aquest fet és clau i determinant en la decisió de l'ICUB d'escollir aquest tesaurus com a llenguatge controlat de referència per designar el nom d'objecte, el material i la tècnica de tots els museus municipals.

Cal tenir en compte que el fet que els museus de l'ICUB hagin adoptat un tesaurus normalitzat i d'abast internacional suposa no només establir un llenguatge comú per a tots els museus municipals de la ciutat de Barcelona —i en un futur tots els museus de la Generalitat— sinó que també representa un primer pas per permetre explotar les dades en catàlegs col·lectius d'abast internacional, com ara *Europeana*,² seguint els principis d'integració de la informació al web semàntic.

El **Tesaurus d'art i arquitectura** és un vocabulari controlat, desenvolupat i administrat pel nord-americà [The Getty Research Institute](#), que pretén normalitzar la descripció i facilitar l'accés a objectes vinculats a l'art, l'arquitectura i altres cultures materials, des de l'antiguitat fins al present.

L'AAT compleix els estàndards ISO i NISO per construir vocabularis controlats (UNE, 1995, 1997 —ara en substitució per l'ISO 25964—; ANSI/NISO, 2005) i actualment inclou al voltant de 34.000 termes preferents (descriptors), cada un dels quals s'etiqueta mitjançant un identificador numèric únic. Per a cada descriptor, s'inclouen també sinònims i altres termes equivalents (no-descriptors), la descripció i notes d'abast i les fonts de referència consultades.

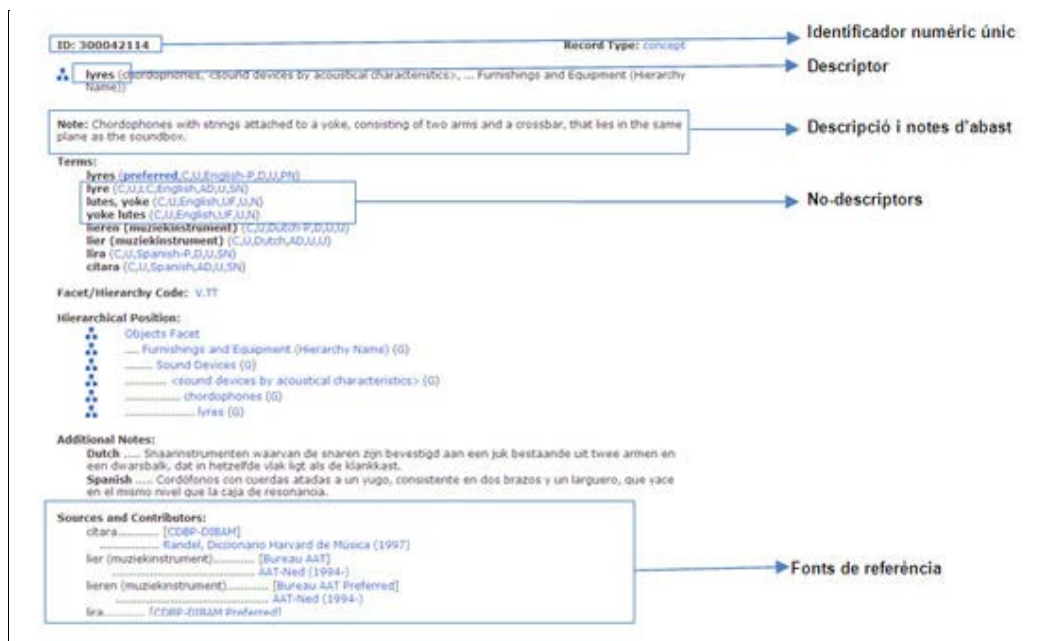


Figura 1. Detall de l'estructura de la versió en línia del tesaurus de l'AAT

Els diferents termes s'organitzen mitjançant una estructura jeràrquica i facetada que inclou les facetes següents:

Conceptes associats: conté conceptes abstractes i fenòmens que relacionen l'estudi i execució d'un ampli ventall de pensament humà i les seves activitats. Inclou arquitectura i art en totes les disciplines relacionades. També cobreix temes teòrics, crítics, ideologies, actituds i moviments culturals o socials (p. ex.: bellesa, metàfora, llibertat, historicisme, etc.).

Atributs físics: es refereix a les característiques perceptibles o mesurables dels materials o artefactes. S'inclouen característiques com ara la mida i forma, les propietats químiques dels materials, les qualitats de textura i duresa, i característiques com ara els ornaments i el color (p. ex.: adaptabilitat, zig-zag, etc.).

Estils i períodes: inclou termes comunament acceptats per anomenar els estils i els períodes cronològics que són rellevants per a l'art, l'arquitectura i les arts decoratives (p. ex.: Lluís XIV, expressionisme abstracte, etc.).

Agents: conté els termes de les denominacions de les persones, grups de persones i organitzacions identificades per l'ocupació o activitat, per les seves característiques físiques o mentals, o per la funció social o condició (p. ex.: gravadors, arquitectes paisatgistes, empreses, ordes religiosos, etc.). Els noms dels animals i plantes s'hi estan incorporant també de forma progressiva.

Activitats: abasta àrees d'activitat, accions físiques i mentals, seqüències sistemàtiques d'accions i mètodes emprats per assolir un fi determinat, així com els processos que ocorren en els materials o objectes. Inclou coneixements i activitats de diferents àrees professionals (p. ex.: arqueologia, enginyeria, corrosió, etc.).

Materials: inclou substàncies físiques naturals o sintètiques (p. ex.: acer, guix, marfil, etc.).

Objectes: aquesta faceta és la més gran de totes les de l'AAT. Abasta objectes inanimats discrets, tangibles o visibles, fabricats o produïts per l'activitat humana (p. ex.: pintura, capella, taula, etc.).

Per poder convertir els termes usats actualment com a nom dels objectes dels museus municipals i facilitar l'adaptació del nou vocabulari controlat una vegada es disposi de la traducció oficial al català, el setembre de 2011 es presenta un pla de treball basat en les fases següents:

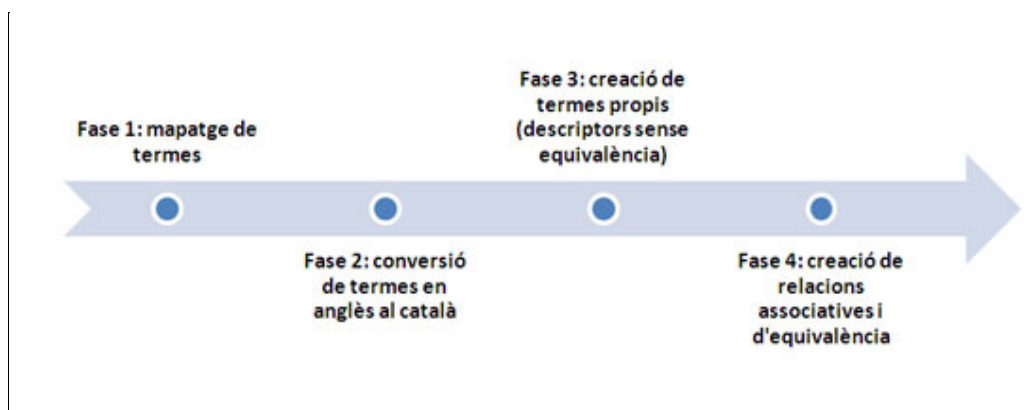


Figura 2. Pla de treball per al mapatge dels tesaurus a la versió catalana de l'AAT

Fase 1: mapatge de termes: suposa l'anàlisi de cada un dels termes en ús com a nom dels objectes dels diferents museus de l'ICUB amb l'objectiu de determinar quin és el descriptor corresponent del tesaurus AAT.

Per a cada un dels termes utilitzats actualment s'especifica la informació següent:

- Descriptor equivalent en anglès del tesaurus AAT.
- Identificador (ID) del descriptor.
- Descripció i notes d'abast (en anglès).

Fase 2: conversió de termes en anglès al català: una vegada es disposi de la traducció oficial del tesaurus al català aquesta fase suposarà un procés automàtic de conversió de termes a partir de l'identificador únic (ID) de cada descriptor.

En aquest sentit, caldrà tenir en compte els aspectes següents:

- Si el terme català que utilitza actualment el museu no correspon al terme acceptat en català (traducció oficial al català) cal introduir el terme usat com a sinònim (no-descriptor) del terme acceptat.
- Si diferents termes que utilitzen actualment els museus s'han equiparat a un mateix descriptor de l'AAT caldrà introduir tots els termes com a sinònims (no-descriptors) del terme acceptat en català.

Fase 3: creació de termes propis (descriptors sense equivalència): comporta crear dins l'estructura normalitzada del tesaurus AAT termes propis sense equivalència en anglès però que conformen la realitat cultural i artística del nostre entorn.

Fase 4: creació de relacions associatives i d'equivalència: establiment de les relacions associatives entre els termes i creació d'equivalències amb termes propis.

Actualment s'ha completat la fase 1, amb el mapatge dels termes i la concreció d'equivalències dels noms d'objecte ara en ús en els museus següents: Museu Frederic Marès, Museu de la Música, Museu Etnològic, Museu d'Història de Barcelona, Museu de Ceràmica i Museu Picasso.

A més, s'ha normalitzat la introducció de nous termes per designar objectes a tots els museus, de manera que tots els termes que s'incorporen ja disposen d'un equivalent establert del tesaurus AAT.

A la pràctica, aquesta tasca ha facilitat el procés d'adaptació al nou tesaurus als responsables de la col·lecció dels diferents museus i ha permès disposar d'un corpus lingüístic que faciliti establir relacions d'equivalència entre els termes actuals.

Aquesta feina ha de permetre també que els museus municipals utilitzin plenament el tesaurus AAT des del mateix moment en què es disposi de la traducció al català.

5 Reptes de futur

El procés de confluència en un sistema de documentació comú que duen a terme els museus de l'ICUB, amb el suport de la iniciativa de la Direcció General de Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya d'adaptar al català un tesaurus de referència internacional com l'AAT, representa un pas endavant en la millora de la qualitat documental i de les condicions d'accés al coneixement del patrimoni museístic, alhora que estableix les bases per integrar-se en un futur en entorns de difusió més amplis.

[Europeana](#) és en el panorama actual de gestió de continguts culturals un agent catalitzador que està demostrant una gran capacitat de mobilització de recursos, amb l'objectiu no només de centralitzar l'accés al patrimoni cultural europeu, sinó també de proporcionar un entorn semàntic que enriqueixi l'accés als continguts i de proveir una infraestructura tecnològica que permeti crear serveis de valor afegit. En aquest sentit, el projecte d'*Europeana* participa activament d'un procés de transformació més ampli de l'entorn tecnològic per publicar dades a la Xarxa, l'anomenat [Linked Open Data](#) (LOD), i que representa un pas endavant en la construcció del web semàntic.

Disposar d'un sistema documental coherent i adaptat als estàndards de la gestió documental és essencial per fer front als reptes que planteja aquest nou context. En l'entorn d'*Europeana*, els projectes [ATHENA](#) i, més recentment, [Linked Heritage](#) són els encarregats de donar suport a les institucions museístiques en la consecució d'aquests reptes. Dels documents de recomanacions i bones pràctiques emanats d'aquests dos projectes es desprenen una sèrie de línies de treball que inclouen aspectes legals, tècnics i documentals.

En el marc de l'experiència de normalització documental en els museus de l'ICUB que aquí ens ocupa, convé destacar dos aspectes que si bé no són nous és bo tenir presents.

D'una banda, es presenta novament la necessitat de convergir en esquemes de metadades que permetin la interoperabilitat tècnica entre els continguts procedents de diversos proveïdors i que alhora preservin la riquesa semàntica de les descripcions (Mckenna; De Loof, 2009a). En aquest sentit, es constata l'aposta per l'esquema de metadades [LIDO](#) (*Lightweight information describing objects*) com a estàndard específic per intercanviar dades de museus i d'integració a *Europeana*.

De l'altra, s'observa com els recursos terminològics esdevenen els pals de paller de la integració al web de dades semàntic (Leroi; Holland; Cagnot, 2010; Mckenna; Stein, 2011). L'adaptació dels propis recursos terminològics utilitzats en la documentació de les col·leccions i el mapatge amb vocabularis controlats estàndard esdevé una necessitat ineludible per a la plena integració en el nou context del web de dades vinculades.

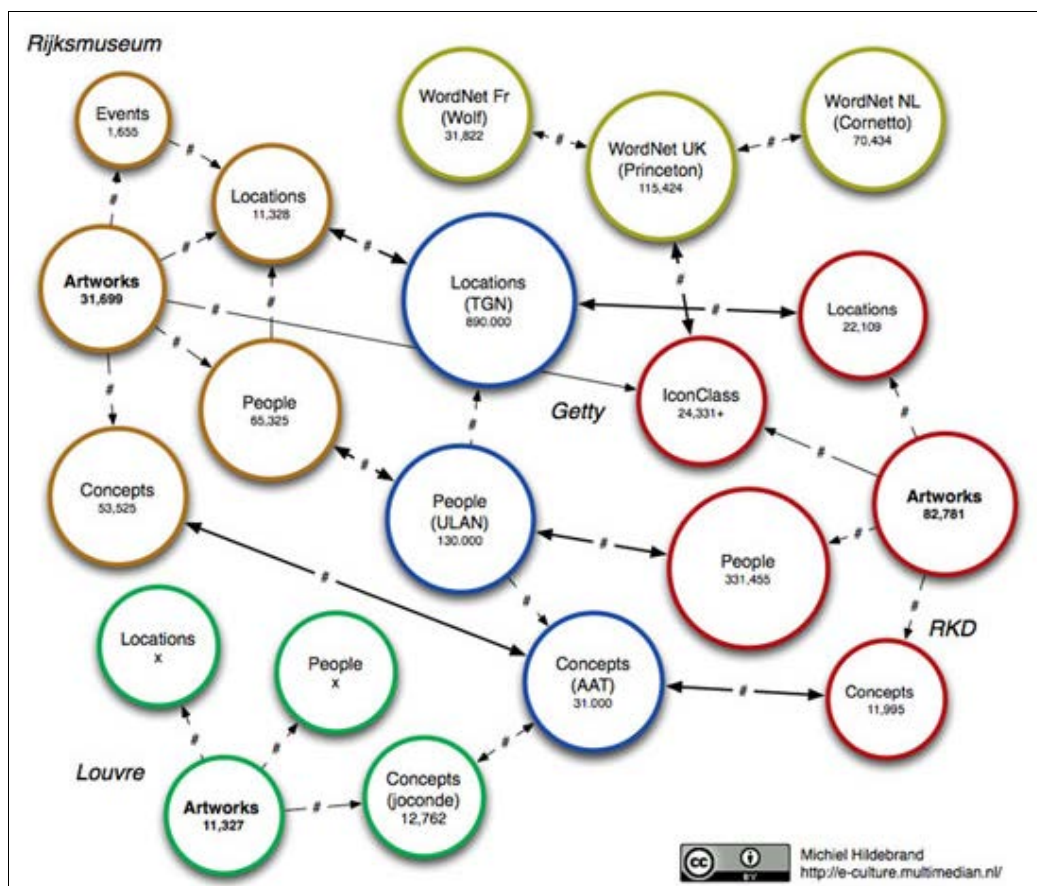


Figura 3. *Data cloud* utilitzat en el prototip de cerca semàntica d'*Europeana*

En la panoràmica del núvol cultural que ens ofereix l'informe esmentat de Linked Heritage (McKenna; Stein, 2011), a banda de l'activitat pionera de l'[Amsterdam Museum](#) la presència dels museus al núvol és encara escassa. En canvi, com també queda palès en l'informe del W3C Library Linked Data Incubator Group (Isaac et al., 2011), un bon nombre de recursos terminològics ja forma part del núvol de paraules vinculades: la [Library of Congress Subject Headings](#) i la llista d'autoritats [Library of Congress Name Authority File](#), el [Virtual International Authority File](#) (VIAF), el [RAMEAU](#) o la [DBpedia](#), són només alguns exemples del gran nombre de projectes que ja estan disponibles o que treballen per ser-hi.

En aquest context, complex, heterogeni i multilingüe, la confluència en un sistema de documentació comú ha de permetre treure profit de les sinergies i les economies d'escala que suposa fer front a aquests reptes de manera col·lectiva.

6 Conclusions

Els reptes documentals que plantegen avui *Europeana* i el *Linked Open Data* per difondre el patrimoni cultural a la Xarxa són una confirmació de les premisses sobre les quals es fonamenta la gestió documental, alhora que són un estímul per innovar i cercar noves formes d'accés al coneixement.

La unificació de pautes i criteris documentals a partir d'uns estàndards internacionals de descripció és fonamental per garantir la qualitat i coherència d'un sistema de documentació i proporcionar un marc adequat per intercanviar i accedir a la informació.

En aquest sentit, el treball col·lectiu dels museus de l'ICUB representa un pas endavant en aquesta direcció i una oportunitat per oferir nous canals d'accés al coneixement del patrimoni cultural i històric dels museus.

Bibliografia

ANSI/NISO Z39.19-2005. *Guidelines for the construction, format, and management of monolingual controlled vocabularies* (2005). National Information Standards Organization. Bethesda: NISO Press. <http://www.niso.org/kst/reports/standards/kfile_download?id%3Austring%3Aiso-8859-1=Z39-19-2005.pdf&pt=RkGKiXzW643YeJaYUqZ1BFwDhIG4-24RjbcZBWg8uE4vWdpZsJDs4RjLz0t90_d5_ymGsj_IKVaGZww13HuDIYn5U74YdfA-3TffjxYQ25QrtR8PONuJLqxvo-l0Nlr5>. [Consulta: 28/08/2012].

Carretero Muñoz, Abel (2005). "MuseumPlus: propera implantació". *Informatiu Museus*, núm. 68 (tardor 2005), p. 1-2. <<http://cultura.gencat.net/museus/informatiu/hemeroteca/docs/IM68.pdf>>. [Consulta: 25/01/2012].

Coburn, Erin [et al.] (2009). "La experiencia con Cataloguing Cultural Objects: codificando la práctica para la comunidad del Patrimonio Cultural". *World library and information congress: 75th IFLA general conference and council. 23-27 August 2009, Milan, Italy*. <<http://conference.ifla.org/past/ifla75/107-coburn-es.pdf>>. [Consulta: 28/08/2012].

Conte Gómez, Neus; Masafret Seoane, Marta; Soler Llopis, Joaquim (2004). "La descripció d'obres d'art: estàndards i projectes". *BiD: textos universitaris de biblioteconomia i documentació*, núm. 12 (juny 2004). <<http://www.ub.edu/bid/12conte.htm>>. [Consulta: 12/03/2012].

Isaac, Antoine [et al.] (2011). *Library Linked Data Incubator Group: datasets, value vocabularies, and metadata element sets*. W3C Incubator Group. <<http://www.w3.org/2005/Incubator/lld/XGR-lld-vocabdataset-20111025/>>. [Consulta: 25/01/2012].

Leroi, Marie-Véronique; Holland, Johann; Cagnot, Stéphane (2010). *Recommendation for integrating digital resources present in museums in Europeana*. ATHENA Project. <<http://www.athenaeurope.org/getFile.php?id=1029>>. [Consulta: 25/01/2012].

McKenna, Gordon (2009). *Europeana Local. Metadata survey report*.

<

<http://www.europeanlocal.eu/eng/content/download/21260/306039/version/1/file/D2.1+EuropeanaLocal-D2-1.pdf>>. [Consulta: 25/01/2012].

McKenna, Gordon; De Loof, Chris (2009a). *Recommendations and best practice report regarding the application of standards, including recommendations for a harvesting format and fact sheets for dissemination*. ATHENA Project. <<http://www.athenaeurope.org/getFile.php?id=538>>. [Consulta: 25/01/2012].

— (2009b). *Report on existing standards applied by European museums*. ATHENA Project. <<http://www.athenaeurope.org/getFile.php?id=396>>. [Consulta: 12/03/2012].

Mckenna, Gordon; Stein, Regine (2011). *Best practice report on cultural heritage linked data and metadata standards*. Linked Heritage. <<http://www.linkedheritage.org/getFile.php?id=229>>. [Consulta: 25/01/2012].

Obra de govern: Generalitat de Catalunya, 1980-2003. Cultura (2009). Barcelona: Centre d'Estudis Jordi Pujol. <<http://www.jordipujol.cat/files/articles/013-CULTURA.pdf>>. [Consulta: 25/01/2012].

Porta, Eduard; Montserrat, Rosa Ma.; Morral, Eulàlia (1982). *Sistema de documentació per a museus*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació.

UNE 50106:1990. Documentación. Directrices para el establecimiento y desarrollo de tesauros monolingües (1995). Madrid: AENOR.

UNE 50125:1997. Documentación. Directrices para la creación y desarrollo de tesauros multilingües (1997). Madrid: AENOR.

Data de recepció: 31/01/2012. Data d'acceptació: 27/03/2012.

Notes

¹ Aquest text s'ha redactat en el context d'un projecte de treball encarregat per la Direcció de Patrimoni, Museus i Arxius de l'Institut de Cultura de Barcelona i l'ha dirigit Núria Rivero, cap de projectes de la direcció esmentada, amb l'objectiu d'elaborar el *Manual de documentació informatitzada de les col·leccions municipals* que serveixi de base per homogeneïtzar el tractament documental de les col·leccions objectuals de l'Ajuntament de Barcelona.

² En aquest sentit, cal destacar que un dels primers museus d'adoptar el model EDM d'*Europeana*, l'[Amsterdam Museum](#), utilitza el tesaure de l'AAT juntament amb el model SKOS per representar el coneixement.